

A Jakabffy Elemér Alapítvány Kortörténeti Gyűjteményének 2011. évi beszámolója

Célkitűzéseink

A Jakabffy Elemér Alapítvány Kortörténeti Gyűjteménye (továbbiakban JEAKGy) célja egyrészt szeminárium- és olvasótermi szolgáltatás (25–30 férőhely), másrészt egy olyan dokumentációs központ, politológiai és jelenkor-történeti háttérintézmény kialakítása, amely a romániai magyar kisebbség történetére, valamint a rendszerváltás utáni időszakra nézve gyűjti és szolgáltatja az információkat kutatóknak és tudományos intézményeknek, civil szervezeteknek. A JEAKGy a kolozsvári magyar *társadalomtudományi* kutatás és *képzés dokumentációs háttérét* teremti meg rendszeres kutatási munkamegbeszélések, előadások és továbbképzések szervezésével, valamint kéziratárának, folyóirat-gyűjteményének és társadalomtudományi kézikönyvtárának folyamatos bővítése és kutathatóvá tétele által.

Mivel Romániában nincs olyan intézmény, ahol az 1990 utáni romániai magyar civil és politikai szervezetek közlönyei, illetve a vidéki és központi újságok, hírlapok, folyóiratok egy helyen megtalálhatók volnának, a JEAKGy-ben az 1990 utáni romániai magyar közéleti sajtóból (főleg az 1990–2000 közötti időszakra vonatkozóan) szinte teljes gyűjteményt állítottunk össze. Emellett a romániai és magyarországi sajtótermékek közül is beszereztük a jelentősebb, a JEAKGy gyűjtési körének megfelelő teljes sorozatokat.

A kutatást szolgáló folyamatos Internet-hozzáférés biztosítása mellett a fontosabb kurrens folyóiratok és hírlapok is olvashatók gyűjteményünkben. A Gyűjtemény állománya az Alapítvány székhelyén folyamatosan nyitva tartó olvasóterem számítógépein, illetve honlapunkon böngészhető, emellett 2006 nyarától az Erdélyi Közös Katalógus (EKKA) adatbázisán keresztül is kereshetővé vált (<http://ekka.progress.ro/>). A székhely egy irodahelyiségből és 25–30 férőhelyes olvasóteremből áll: E helyiségek előadások, nagyobb rendezvények (50 személy) befogadása céljából egybenyithatók.

Nyitvatartás: hét közben 10–18 óra között, szombaton 10–14 óra között. A távolabbról vagy külföldről érkező kutatóknak, előadóknak előzetes bejelentkezés alapján az Alapítvány vendégszobát biztosít.

Tevékenységeinkről

A JEAKGY működése az Szervezeti és Működési Szabályzat szerint és az éves munkaprogram alapján a következőkre terjed ki:

- társadalomtudományi kutatásokkal kapcsolatos rendezvények szervezése;
- háttérkeretek biztosítása kutatócsoportok számára;
- helyiség biztosítása a BBTE politológia;
- olvasótermi, könyvtári, dokumentációs szolgáltatások;
- a *Magyar Kisebbség* folyóirat könyvtári terjesztése (lapszámonként 16 romániai könyvtárnak küldünk példányt).

A JEAKGY 2005 áprilisában együttműködési szerződést kötött a *Romániai Magyar Politológusok Társaságával* (POLITEIA) a társadalomtudományi tevékenység fejlesztése és az ezzel kapcsolatos rendezvények számának növelése érdekében, továbbá átfogó háttérkeret biztosítása végett még több kutatócsoport számára.

1. Kutatói programok:

Az alapítvány otthont ad a történelem és a politológia szakkollégium megbeszéléseinek. Koordinátorok: Pál Judit és Hunyadi Attila (történelem szakkollégium), Lőrincz D. József és Kiss Ágnes (politológia szakkollégium).

2. BBTE-karok szemináriumai

A BBTE Politika, Közigazgatás és Kommunikációtudományi kar oktatói: dr. Lőrincz D. József és Szász Alpár Zoltán rendszeresen tartanak előadást, órát, szemináriumot, szakkollégiumi megbeszéléseket és konzultációt az Alapítvány termeiben.

3. A 22. Bálványosi Nyári Szabadegyetem társszervezése

Az EMNT–Jakabffy sátorban a 22. Bálványosi Nyári Szabadegyetem keretén belül az alábbi előadásokra került sor:

KI LESZ POLGÁRMESTER MAROSVÁSÁRHELYEN?

Résztevők: Smaranda Enache (Pro Europa Liga), Portik Vilmos (EMNT Marosszéki Szervezete), Vass Levente (Stúdium Alapítvány), László György (MPP Maros megyei szervezete), Ölvedi Zsolt (MPP Marosvásárhelyi szervezete)

Moderátor: Gáspár Botond (Vásárhelyi Hírlap)

OTTHON VAGYUNK BENNE – MAGYAR KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG

Résztevők: Réthelyi Miklós (Nemzeti Erőforrás Minisztérium), Nagy Ervin (országos főépítész), Gergely Balázs (EMNT), Demeter Szilárd (PKE)

Moderátor: Nagy Pál (EMNT)

ERDÉLYI MAGYAR KOALÍCIÓ 2012 – KORLÁTOK ÉS LEHETŐSÉGEK

Résztevők: ifj. Toró Tibor (Sapientia EMTE), Székely István-Gergő (Kisebbségkutató Intézet), Székely István (JEA), Bakk Miklós (BBTE), Kántor Zoltán (Magyar Külügyi Intézet)

Moderátor: Kósa András László (Pro Minoritate)

SZÓRVÁNYBAN ÉLNI. LEHET VAGY NEM LEHET?

Résztevők: Bodó Barna (Sapientia EMTE), Gergely István (EMNT), Szarka László (Komáromi Selye János Egyetem), Potápi Árpád (Nemzeti Összetartozás Bizottság, FIDESZ), Egeresi Sándor (Vajdasági Tartományi Parlament), Szesztay Ádám (a Külügyminisztérium Stratégiai Főosztálya)

Moderátor: Brendus Réka (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium)

KÖNYVBEMUTATÓ: A szekusvadász (Vânătorul de securi□ti) – Marius Oprea. Bemutatja: Gabriel Cojocar (Grinta könyvkiadó); Az elveszett nép nyomában (În căutarea poporului pierdut) Marius Oprea (A Kommunizmus Bűneit Vizsgáló Központ)

OROSZORSZÁG – A BIRODALOM MAGÁRA TALÁL?

Résztevők: Sztáray Péter (Külügyminisztérium), Zákonyi Botond (Állandó Képviselő, Brüsszel), Brenzovics László (Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség), Molnár Gusztáv (PKE)

Moderátor: Klein András (Külügyminisztérium)

EURÓPAI ROMA STRATÉGIA A GYAKORLATBAN – ITTHON ÉS OTTHON

Résztevők: Balog Zoltán (Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium), Izsák Rita (Kisebbségi Ügyek ENSZ Független Szakértője), Nagy József Barna (Királyhágómelléki Református Egyházkerület)

Moderátor: Csuday Balázs (ENSZ-nagykövet, Bécs)

VAN-E KÖZÖS KÖZÉP-EURÓPAI ÉRDEK?

Ódor Bálint (Külügyminisztérium), Grüber Károly (Brüsszel EU képviselő), Becsey Zsolt (Nemzetgazdasági Minisztérium), Szilágyi Zsolt (EMNT), Egyed Péter (Erdélyi Magyar Filozófiai Társaság, BBTE), Cristian Pîrvulescu (SNSPA, Pro Democratia Alapítvány)

Moderátor: Krizmanits József (Politikon Intézet)

EGYÜTTÉLÉS ÉS INTERETNIKUS PÁRBESZÉD A FILM NYELVÉN

Tudor Giurgiu (TIFF), Lakatos Róbert (Sapientia – EMTE)

Moderátor: Boros Zoltán (EMNT)

DUNA STRATÉGIA – MEGTALÁLT ILLÚZIÓK?

Szávics Petra (Környezetvédelmi Minisztérium), Sorin Dimitriu (Bukaresti Kereskedelmi és Iparkamara), Deutsch Tamás (Európai Parlament), Nádasi György (Külügyminisztérium)

Moderátor: Szilágyi Zsolt (EMNT)

A „MAGYAR KÁRTYA” – A ROMÁN-MAGYAR VISZONY DEPOLITIZÁLÁSÁNAK ESÉLYEI

Valentin Stan (Bukaresti Tudományegyetem), Eckstein-Kovács Péter (államelnöki tanácsos), Szilágyi Zsolt (EMNT)

Moderátor: Dénes László (Reggeli Újság)

TERÜLETI-KÖZIGAZGATÁSI REFORM ÉS ALKOTMÁNYOZÁS

Antal Árpád (polgármester, Sepsiszentgyörgy), Cătălin Avramescu (államelnöki tanácsos), Izsák Balázs (SZNT), Bakk Miklós (BBTE)

Moderátor: Szilágyi Ferenc (PKE)

4. Jakabffy–Sapientia Klub

A Jakabffy Elemér Alapítvány és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Jogtudományok és Európai Tanulmányok Tanszéke közös szervezésében 2011. december 13-án először került sor a Jakabffy–Sapientia Klub rendezvényére, amellyel a szervezők célja, érdektelen, közérthető viták keretében vizsgálni, elemezni a napi közéleti események hátterét, a politikai törekvések mozgatórugóit, és általában az erdélyi közvéleményt foglalkoztató témákat.

Az első vitaest témáját a „Romániai választási törvény lehetséges átalakulása” képezte. A vita résztvevői Székely István-Gergő (Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, kutató), Székely István (Jakabffy Elemér Alapítvány, politológus) és Zsigmond Csilla (Sapientia EMTE Társadalomtudományi Intézete, szociológus) voltak.

5. Olvasótermi szolgáltatások

A 2010/2011-es tanév második félévében és a 2011/2012-es tanév első félévében több mint 140 diák, kutató töltött ki olvasói nyilatkozatot, akik ily módon bekerültek az olvasói nyilvántartásunkba. A diákok jelentős része történész, illetve politológus hallgató, de teológia, szociológia, kommunikáció, filológia, újságíró szakos hallgatók is igénybe veszik gyűjteményünket.

Gyűjteményünk 4 nagyobb állományra oszlik: könyvek, kéziratok és szakértői anyagok, folyóiratok, valamint a rendszerváltás utáni romániai magyar sajtó részlege. 2011 folyamán folytattuk a beérkezett kötetek bevezetését a JEA adatbázisába (sajnos a több erdélyi könyvtár állományát online elérhetővé tevő Erdélyi Közös Katalógus (EKKA) 2011 júniusától nem működik). 2011 végére gyűjteményünk könyvállománya meghaladta a 4200 tételt. Ebben a periódusban kezdtük el Varga E. Árpád hagyatékának a feldolgozását, a több mint 120 kézirat kéziratállományunkat gyarapítja, mely jelenleg 1454 tételt tartalmaz. Emellett megközelítőleg 215 reader, 430 szaktanulmány, 110 Európa tanácsi dokumentum, 1780 szakértői anyag, közvélemény-kutatási jelentés. 263 hazai és külföldi periodikából válogathat az érdeklődő. Az elmúlt időszakban zárult le a sajtóállományunk elektronikus feldolgozása. Alapítványunk könyvtárában jelenleg 478, nagyobb részben 1990 utáni újság olvasható. A sajtófigyelőket feldolgozó adatbázisunk jelenleg 580 tételt tartalmaz. A könyv-, kézirat-, folyóirat- és sajtókatalógusok a www.jakabffy.ro honlapunkon böngészhetők.

A fentiek mellett egyre nagyobb hangsúlyt fektetünk különböző, a kutatói munka vonatkozásában fontos elektronikus adatbázisok és elektronikus kiadványok beszerzésére, jelenleg közel 250 e-könyv, és 70 elektronikus adatbázis használható gépeinken (pl. az Arcanum által kiadott DVD-sorozat III. és IV. darabja, amelyek releváns történelmi, családtörténeti és honismereti munkákat tartalmaznak, Az erdélyi fejedelmek oklevelei, illetve a Századok folyóirat teljes adatbázisa).

A Filmtett egyesülettel, a Videopontes stúdióval és a Dunatáj Alapítvánnyal együttműködésben több mint 120, nagyobb részben erdélyi vonatkozású dokumentumfilmet sikerült hozzáférhetővé tennünk az érdeklődők számára, akik már nemcsak számítógépen, hanem LED TV-képernyőn is megtekinthetik az őket érdeklő filmeket.

6. Erdélyi Magyar Adatbank

2011-ben a Jakabffy Elemér Alapítvány digitalizációs projektje keretén belül folytatódott az ERDÉLYI HONISMERETI KÖNYVTÁR bővítése, újabb Erdély történeteket, és a nemzetiségi kérdéssel foglalkozó köteteket készítettünk el (8 kötet, 4363 oldal). Emellett az MTA Etnikai-Nemzeti Kisebbségtörténeti Intézetével és a Transmedia Egyesülettel közösen elindítottuk a RÉGIÓ- ÉS KISEBBSÉGTÖRTÉNETI HONLAPOT, amely a határon túli magyarok és a szomszédos népek történetével, a magyarországi nemzeti és etnikai csoportok 19–20. századi történetével,

valamint a magyarok és a szomszédos népek kapcsolattörténetével foglalkozik az év folyamán jelentős tartalmakkal bővítettük (29 kötet, 9781 oldal). Kutatói vendégoldalainkat két fiatal kutató honlapjának az elkészítésével bővítettük, régi vendégoldalainkat pedig újabb kötetekkel gazdagítottuk. 2011 folyamán három digitális szövegtár készült el – két szövegtár a kolozsvári székhelyű Nemzeti Kisebbségkutató Intézettel közösen, ily módon mintegy 2800 oldallal bővítve az adatbank tartalmakat. A LÁTÓ folyóirat 1998-as évfolyamának elkészítésével (1412 oldal) elektronikusan is elérhetővé válnak a Látó 1990-2002 évfolyamai. Az ERDÉLYI TÁRSADALOM folyóirat 2006–2009 között megjelent 6 lapszámának tanulmányokra bontott pdf változata is elkészült, ezáltal lehetségessé vált az Erdélyi Magyar Adatbankba való feltöltésük.

A Román Nemzeti Kultúralap (Administrația Fondului Cultural Național) támogatásából 19 magyar szerző románul és németül megjelent kötetét tettük elérhetővé az adatbank román nyelvű aloldalán (4100 oldal), emellett a Media Index Egyesülettel együttműködve 7 romániai magyar író román nyelvű vendégoldalát készítettük el (3700 oldal), ezzel is hozzájárulva az erdélyi magyarság kulturális értékeinek és tudományos megvalósításainak a Romániában élő más nyelvi közösségek számára való megjelenítéséhez. Ily módon az elmúlt időszakban mintegy 26 100 oldal elektronikus változata készült el, illetve az elektronikus formátumban meglévő pdf fájlok szerkesztése következtében újabb 3200 oldalnyi anyag válhat elérhetővé a világhálón.

Az elkészített anyagok az Erdélyi Magyar Adatbankba kerülnek fel: www.adatbank.ro.

2011 folyamán megvalósított munkák tételes felsorolása

ERDÉLYI HONISMERETI KÖNYVTÁR

- Asztalos Miklós: A történeti Erdély
- Barabás Samu (közéteszi): Székely oklevéltár, VIII. kötet (régí sorozat)
- Bertha Zoltán – Görömbei András: A hetvenes évek romániai magyar irodalma
- Bertha Zoltán – Görömbei András: A romániai magyar irodalom válogatott bibliográfiája, 1970–1980
- Kallós Zoltán (szerk.): Balladák könyve
- Szádeczky Lajos (szerk.): Székely oklevéltár, V. kötet (régí sorozat)
- Szekfű Gyula: Iratok a nemzetiségi kérdés történetéhez
- Szilágyi Sándor: Erdélyország története tekintettel mívelődésére, I–II. kötet

RÉGIÓ- ÉS KISEBBSÉGTÖRTÉNETI HONLAP

- Balázs Sándor: Szociológia és nemzetiségi önismeret

Balázs Sándor: Identitástudatunk zavarai
Bíró A. Zoltán: Beszéd és környezet
Bíró Zoltán – Gagy József – Péntek János (szerk.): Néphagyományok új környezetben
Cseke Péter – Molnár Gusztáv (szerk.): Nem lehet. A kisebbségi sors vitája
Eötvös József: A nemzetiségi kérdés
Gaál Károly: Aranymadár. A burgenlandi magyar faluk elbeszélőkultúrája
Győri Illés István (szerk.): Metamorphosis Transylvaniae
Imre Lajos: A vezető könyve
Imreh István (szerk.): Változó valóság
Jancsó Benedek: A román irredentista mozgalmak története
Jócsik Lajos: Idegen igában
Kemény Gábor: Így tűnt el egy gondolat. A felvidéki magyar irodalom története 1918–1938.
Kemény Gábor: Verhovina feltámad
Kemény G. Gábor: Iratok a nemzetiségi kérdés történetéhez Magyarországon a dualizmus korában, II. kötet
Kemény G. Gábor: Iratok a nemzetiségi kérdés történetéhez Magyarországon a dualizmus korában, III. kötet
Kontra Miklós – Saly Noémi: Nyelvmentés vagy nyelvárulás? Vita a határon túli magyar nyelvhasználatról
Koppándi Sándor (szerk.): A romániai magyar nemzetiség
Krammer Jenő: A szlovenszkói magyar serdülők lelkivilága
Majtényi Balázs – Vizi Balázs (szerk.): A kisebbségi jogok nemzetközi okmányai
Majtényi Balázs – Vizi Balázs (szerk.): Európa kisebbsége
Mikecs László: Csángók
Nagy Sándor: A regáti magyarság
Rostás Zoltán (szerk.): Hát ide figyelj, édes fiam
Stewart, Michael Sinclair: Daltestvérek. Az oláhigány identitás és közösség továbbélése a szocialista Magyarországon
Szarka László: Szlovák nemzeti fejlődés, magyar nemzetiségi politika, 1867–1919
Tilkovszky Loránt: Revízió és nemzetiségpolitika Magyarországon (1938–1941)
Veritas: A magyarországi románok egyházi, iskolai, közművelődési, közgazdasági intézményeinek és mozgalmainak ismertetése
Wesselényi Miklós: Szózat a magyar és szláv nemzetiség ügyében

MÁS KÖNYVEK

APADOR-CH: Raport asupra evenimentelor din 13-15 iunie 1990, Bucuresti

FOLYÓIRATOK

Látó, 1998. évfolyam

DIGITÁLIS SZÖVEGTÁRAK

Erdélyi szellem digitális szövegtár

A népszolgálat és eszmetörténeti háttére, Erdélyben 1945-ig digitális szövegtár (a Nemzeti Kisebbségkutató Intézettel közösen)

Digitális szövegtár az erdélyi magyar humán és társadalomtudományi kutatások történetének tanulmányozásához (a Nemzeti Kisebbségkutató Intézettel közösen)

ÍRÓI VENDÉGOLDALAK

Borcsa János írói oldalának bővítése

Bogdán László írói oldalának bővítése

KUTATÓI OLDALAK

Balogh Brigitta-Zsuzsanna kutatói oldalának elkészítése

Tóth Zsombor kutató oldalának elkészítése

MAGYAR ÍRÓK ROMÁN ÉS NÉMET FORDÍTÁSBAN MEGJELENT KÖTETEI

Balla Zsófia: Aşa cum trăieşti

Benedek Elek: Das Silberpferd, die Wunderuhr und andere Märchen

Dankanits Ádám: Lesestoffe des 16. Jahrhunderts in Siebenburgen

Kányádi Sándor: Kikapcsolódás. Entspannung

Kiss J. Botond: Das Donaudelta. Menschen, Tieren, Landshaften

Kós Károly: Neamul Varjú

Majtényi Erik: Die Betonfalle

Markó Béla: Despre natura metaforelor

Markovits Rodion: Garnizoana din Siberia

Markovits Rodion: Sibirische Garnison

Molnár Ferenc: Die Jungen der Palstrasse

Páskándi Géza: Die Ermordung des Lajos Fabian und andere Geschichte

Petőfi Sándor: Gedichte

Sütő András: Mutter verspricht guten Schlaf

Sütő András: Un leagăn pe cer

Szabó Gyula: Zsuzsika

Szász János: Mamaia by night

Szenczei László: Scrum și pajură

Veress Zoltán: Tobias und Kelemen. Benzi-Bonzi Benedek. Lumpi, der Kummerling

7. Magyar Kisebbség folyóirat kiadása

2011-ben két lapszám szerkesztési munkálatait zártuk le.

Egyik lapszámunk a 2011 őszi népszámlálás kérdéskörét tematizálta. Kiss Tamás vitaindító tanulmányában egyrészt összegzte az erdélyi magyar népesedési tendenciákat a jelzett időszakra vonatkozóan, másrészt az erdélyi magyar közösség meghatározására, illetve az erre vonatkozó közpolitikákkal kapcsolatban felmerülő szakmai és szakpolitikai kérdések végiggondolására vállalkozott: a román–magyar hibrid identitások statisztikai regisztrációjának létjogosultsága; magyar nemzetiség vagy magyar nyelvi közösség; a magyarsághoz kapcsolódó peremcsoportok kérdésköre; a székely etnikum mint népszámlálási kategória; a magyar állampolgársághoz jutás lehetőségének alakító szerepe az erdélyi magyar politikai közösség vonatkozásában. Kiss Tamás szociológus vitaindító írásával több, a témakörben elismert kutatót kerestünk meg, akiknek a hozzászólásai, megjegyzései, kritikái a lapszám Fórum rovatában olvashatók: Papp Z. Attila, Salat Levente, Tánczos Vilmos, Vetési László. A lapszám magvát képező kérdéskörhöz kapcsolódó tanulmányok mellett Műhely rovatunkban Seres Attila és Dömötörfi Tibor, illetve Szilágyi Ferenc, a Stúdium rovatban pedig Ambrus Réka és Fodor János tanulmányai olvashatók.

A második lapszám tematikáját a Magyar Összefogás kérdésköre képezte, különös tekintettel a közelgő, 2012-es választásokra. Vitaindító tanulmányukban Toró T. Tibor és Toró Tibor arra vállalkoztak, hogy szakmai szempontok alapján tárgyalják a Magyar Összefogás folyamatát és túlélési lehetőségeit. A vitaindító tanulmány az eddigi folyamat értékelése mellett a lehetséges folytatások felvázolására, és sarkalatos kérdésekben vita generálására is törekedett. A vita keretén belül több közéleti személyiség, politikus és szakember hozzászólása olvasható: Árus Zsolt, Borbély Zsolt Attila, Kósa András László, Magyarai Nándor, Márton Árpád, Székely István Gergő és Szesztay Ádám. Archivum rovatunkban 40 szövegből álló, György Béla kutató által összeállított válogatás olvasható az 1927–1928-as nemzetárulás vitáról, Stúdium rovatunkban pedig Borbáth Endre és Olosz Levente tanulmánya kapott helyet.